

2015) v regiji Okian, ki leži v Republiki Burjatiji, avtonomni republiki Ruske federacije v Sibirskem zveznem okrožju. Na omenjenem okrožju živita dve etnični skupnosti – Sojoti in Burjati. V tem delu sveta se je vse do danes ohranil budizem, ki pa vsebuje primesmi šamanizma. Po avtoričinih besedah je teh primesi v Okainu največ na svetu. Avtorica posebno mesto v članku posveti boginjama ljubezni, imenovanima Bela in Zelena Tara, spreminjajočim se lokacijam, njunemu čaščenju in negovanju podob ter različnim legendam, ki so še danes močno navzoče v življenju tamkajšnje skupnosti.

Raznovrstnost prispevkov v monografiji kaže na dejstvo, da je človek kot

družbeno bitje vpet v najrazličnejše vzorce družbe. Podobe, ki jih odkriva v svojem življenju, so v veliki meri odvisne od percepcij družbe, ki jih je kot posameznik in kot družbeno bitje pridobil in si jih nekako tudi prilastil. Odličnost monografije uvidimo v iskanju njene rdeče niti. Kaže na to, kako pomembno je, da človek sprejema sebe in drugega, brez spolne, verske, etnične ali kakršnekoli druge stigmatizacije. Hkrati pa mora imeti pred očmi tudi dejstvo, da je za graditev sobivanja v sožitju treba uporabljati pravilne edukacijske veščine – takrat, ko sami raziskujemo, pa tudi takrat, ko posredujemo svoje znanje naslednjim rodovom.

Urška Jeglič

Mihai Dragnea. *Christian Identity Formation Across the Elbe in the Tenth and Eleventh Centuries*. New York: Peter Lang, 2021. 126 + VIII str. ISBN: 978-1-4331-8431-4.

Romunski kulturni zgodovinar Mihai Dragnea, raziskovalec na Univerzi jugovzhodne Norveške in glavni urednik ameriške znanstvene revije *Hiperborrea*, je skupnost preučevalcev srednjega veka in religijske zgodovine obogatil z monografijo o procesu pokristjanjevanja nekdanjega slovanskega ljudstva Vendov ob reki Labi na mejnem ozemlju med današnjo Nemčijo in Poljsko. Raziskovanje tamkajšnjih Slovanov ima resda v modernem kritičnem zgodovino-pisju dolgo izročilo, a se je večina doslejšnjih študij te vrste osredotočala predvsem na etnično-jezikovne (samo) opredelitve, na prodiranje germanskih vplivov na slovanski vzhod, na nastop

geografsko-kulturne prehodnosti (t. i. *Germania Slavica*) in na oblikovanje poljske srednjeveške države. Osrednje vprašanje obravnavanega dela je drugačno in tako tudi izvirno: kako so v 10. in v 11. stoletju krščanski aristokrati, zlasti pripadniki cesarske rodbine Otoncev, cerkveni hierarhi, potopisci in zgodovino-pisci, izhajajoči povečini z nemškega govornega območja, razumeli postopno sprejemanje krščanske vere med Vendi. Avtor prepričljivo dokazuje, da je bila glavna skrb cerkvenih avtoritet politična in duhovna vključitev Slovanov v okvir Svetega rimskega cesarstva kot samooklicanega povezovalca (zahodno)krščanskega sveta, pri tem pa je posebna skrb veljala prepoznavanju resničnih ali domnevnih krivoverstev in preprečevanju vračanja k predkrščanskim obrednim praksam in vrednostnim predpostavkam. V tem pogledu monografija razkriva pomembno in v srednje-

veških študijah uveljavljeno spoznanje, da je posamezni proces pokristjanjevanja zajemal vrsto medsebojno prepletenih in večkrat protislovnih dejavnikov, ki so presejali temeljna doktrinarna in kanonična vprašanja. Takšna družbeno-kulturna dinamika se v tej monografiji razkriva skozi številčno in politično šibko skupino, ki je po drugi strani, vsaj navidezno nepričakovano, doživela razmeroma veliko pozornost v sočasnih pripovednih in listinskih virih.

Mihai Dragnea umešča proces pokristjanjevanja polabskih Slovanov v okvir kulturne politike otonskega cesarstva, ki si je po zgledu Karla Velikega prizadevala za nadaljevanje (zahodne) rimske imperialne dediščine (*romanitas*), dopolnjene s sklicevanjem na univerzalnost krščanske Cerkve in na povezovanje vseh pravovernih kristjanov pod eno krono. Hotenje po vzpostavitvi »ene vere, ene Cerkve in ene države« je neizogibno predvidevalo širjenje upravnno-ozemeljskih meja in oblikovanje večetnične imperialne skupnosti, v kateri naj bi svoje mesto dobili tudi Vendi. Avtor tako prepričljivo pojasnjuje, da ima pogosto vzvišeno in s predsodki zaznamovano pisanje o »divjaštvu« slovanskih prebivalcev tistega časa izvor predvsem v prepričanju o vsestranskih prednostih krščanskega načina življenja, ne v germanski sovražni naravnosti do slovanskega sveta kot takšnega, tudi če je naposled uspešno končani proces uvažanja nove vere do konca srednjega veka pripomogel h germanski kolonizaciji in k skorajšnji asimilaciji Slovanov z nemškimi jezikovnim okoljem. Politično in kulturno prodiranje Svetega rimskega cesarstva proti vzhodu je bilo nadalje odvisno od razmer v deželi Saški, ki je bila najbližje poselitvenemu območju

Vendov, saj so tamkajšnji mejni grofje izkazovali daleč največjo podporo osrednji cesarski oblasti. V tem pogledu sta tamkajšnji posvetna in cerkvena oblast dosledno uresničevali načelo, da pomeni sprejetje krsta tudi pridružitve krščanskemu imperiju. Omenjene okoliščine je potrjevala razmeroma obsežna pisna (samo)refleksija krščanskih avtorjev s prikazovanjem in povečini pristranskim vrednotenjem poganskih praks, v katerih se je kazala omenjena rimsko-imperialna zavest, ki je med drugim, brez upoštevanja drugačnih družbenih okoliščin, prevzemala predstave in pojme iz rimske poganske antike (npr. kip (*statua*), svetišče (*templum*)). Obravnava nekrščanskih prvin polabskih Slovanov ni bila usmerjena v boj med zmagovito novo in umikajočo se staro vero, pri tem bi seveda krščanstvo pomenilo alternativo poganstvu, temveč v utemeljevanje odpadništva (apostazije) ali krivoverstva (herezije) uradno že pokristjanjenega ljudstva, ki se krščanskemu cesarstvu in njeni Cerkvi »upira« z ohranjanjem nedovoljenih verovanj in običajev. Proces pokristjanjevanja je tako spodbudil spraševanje o pravi veri in o odnosu med domačim in tujim, o odnosu med sprejemljivim in drugačnim, saj večina tovrstnih srednjeveških tekstov, idejno temelječih na antičnih delih in na Svetem pismu, vzpostavlja Vende kot ljudstvo »severnih dežel« (*partes aquilonis*) in predstavnike »drugega sveta« (*alter mundus*), ki se težavno vključujejo v krščansko imperialno skupnost ali »našo ekumeno« (*noster orbis*).

Najvidnejša odlika monografije romunskega kulturnega zgodovinarja je njena jedrnatost oziroma obvladljivost, saj si lahko bralec na dobrih stotih straneh pridobi pregledno, vsebinsko zado-

stno in pripovedno podkrepljeno znanje o ključnih vidikih pokristjanjevanja Vendov in oblikovanja krščanske istovetnosti na stiku germanskega in slovanskega sveta. To značilnost dopolnjujeta avtorjevo dosledno opiranje na žanrsko širok nabor pisnih virov in njegov transdisci-

plinarni pristop, ki v sklenjeno celoto povezuje zgodovinopisne, kulturološke in teološke metode. Mogoče je trditi, da obravnavana monografija ponuja kakovostno in dovolj celovito predstavitev znane tematike v novi luči.

Simon Malmenvall